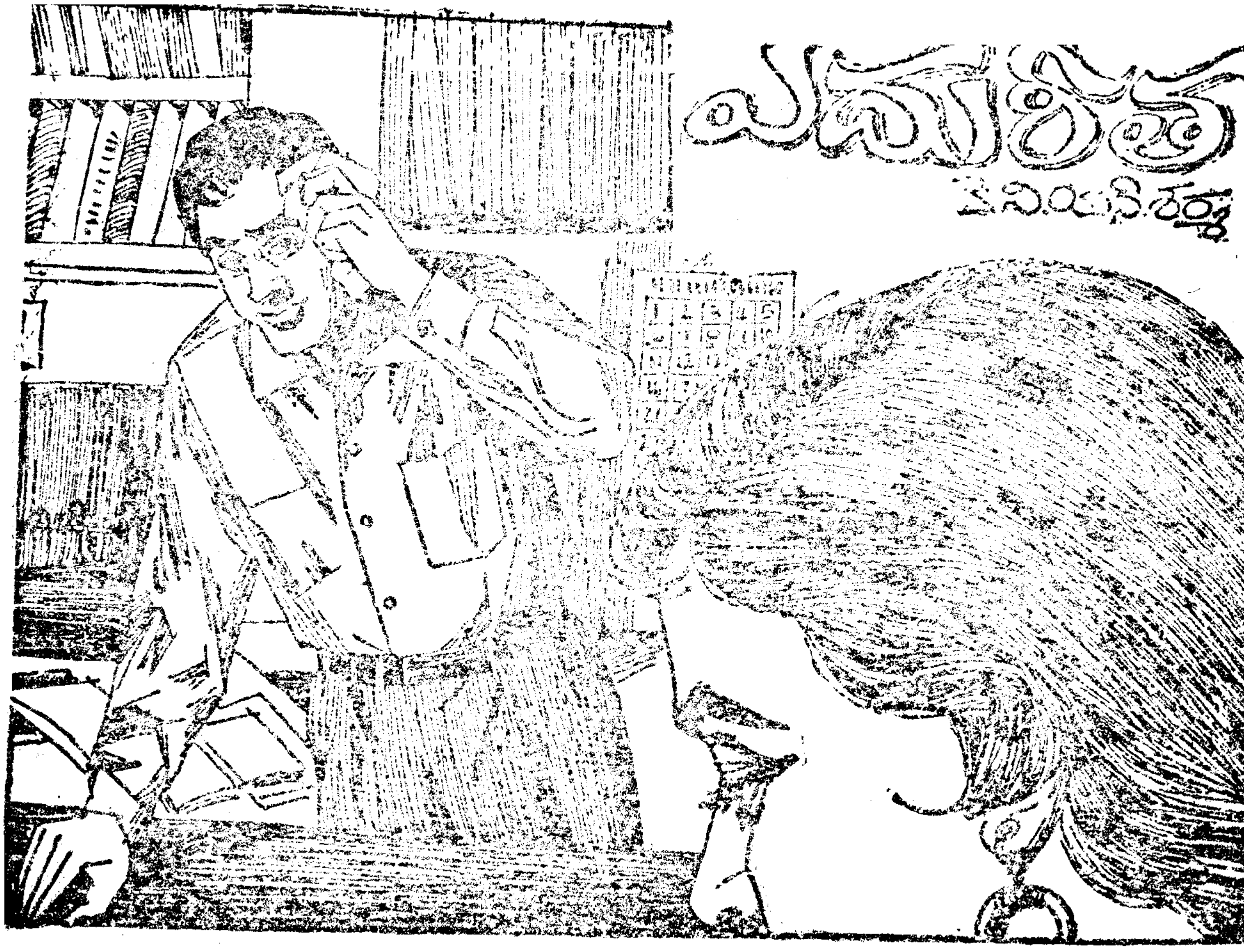

ఎదురీత

కె.వి.యస్.వి. శర్మ

కృష్ణుడు మా దత్తపుత్రుడు. వాడిని చూసినప్పుడల్లా మారుతున్న ప్రపంచంతో మారటం ఇష్టం లేని మనుషులు గుర్తొస్తారు. అతివేగంగా ప్రవహించే నీటిలో ప్రయాణంచేసే చిన్న పడవకి కాల ప్రవాహంలో ప్రయాణంచేసే మనిషికి పోలికలున్నాయి. పడవని ప్రవాహానికి వాలుగా సులభంగా నడపచ్చు. కాల ప్రవాహంలో మనిషి జీవితం అంతే. అతని శక్తి కాలానికి ఎదురీదితే ఎంతోసేపు సరిపోదు. కాని వాలుగా పయనిస్తే సులభంగా చాలా దూరం పోడానికి శక్తి సరిపోతుంది. పడవలోని మనిషికి ప్రదేశంతోపాటు ప్రకృతి దృశ్యాలు మారినట్టే, కాలంలో ప్రయాణం చేసేవారికి సమాజపు రూపు రేఖలు మారుతూ వుంటాయి. పడవలో పోతున్న మనిషి ... చేరకమునుపు ఒకచోట దృశ్యమే బాగుందని అనుకుని అక్కడే ఆపటంకోసం ప్రయత్నిస్తే, తొందరలో అలిసిపోతాడు. అప్పైన అతనికి పడవను ప్రవాహానికి వాలుగా నడిపే శక్తికూడా ఉండదు. అప్పుడు ప్రవాహం చేర్చిన ఒడ్డుకు చేరుకుంటాడు. అల్లాగే కాల ప్రవాహంలో మనిషి తనకి నచ్చిన విలువలకి, కట్టుబాటకి కాలప్రమేయం లేకుండా అంటుకుపోడానికి ఎదురీదే వ్యర్థప్రయత్నం చేస్తే అలిసిపోతాడు. అలిసిపోయి, విసిగిపోయి 'నేను విధికి బానిసను' అని తన జీవితాన్ని వక్రమమైన మార్గంలో నడిపే ప్రయత్నాన్ని విరమించుకుంటాడు. కారుని తనిష్టమైనట్టు పోనిచ్చే డ్రైవరువల్ల మిగిలినవారు బాధపడ్డట్టు ఈ విధికి బానిసలవల్ల సమాజం బాధపడుతుంది, ఇది నా అభిప్రాయం. దీనితో సుశీల, రఘు, సత్యనారాయణగారు, సుబ్బారావుగారు ఏకీభవించరు. వీళ్ళందరు కాలానికి ఎదురీది విఫల ప్రయత్నంచేత విధికి బానిసలుగా మారినవారు. వీరివల్ల బాధ పడ్డవాడు కృష్ణుడు. కృష్ణుడు సుశీల రఘుల కొడుకు.

ఈ అయిదుగురితో నాకు ఏదో విధమైన వ్యక్తిగత సంబంధా లున్నాయి. అందులో ముఖ్యమైనది నిజం చెప్పాలంటే నేను ఒకప్పుడు సుశీలను ప్రేమించానని అనుకుంటూ వుండేవాడిని. ఇప్పుడల్లా అనుకోడానికి సుశీల బతికిలేదు. బతికున్నా ప్రేమించగలనని కాదు. అయితే ఈ విషయం నేనెప్పుడూ వరలక్ష్మికి అంటే మా ఆవిడకు, చెప్పలేదు నేను సుశీలను ఒకప్పుడు ప్రేమించానన్న విషయం నమ్మినంత సులభంగా మానేసానన్న విషయం నమ్మదు. కొన్ని విషయాలు భార్యలకి చెప్పి నమ్మించడానికి ప్రయత్నించేకన్నా చెప్పకపోడం మంచి పద్ధతనుకుంటాను. ఒక వేళ నేను, వరలక్ష్మికి ఆ విషయం చెప్పినంటే, ఈ నాడు నేను, తను కృష్ణుడిని పెంచుకోడంలో, నేను కుట్ర చేశానని తను నమ్ముతుందని నా నమ్మకం. అప్పుడు ఇప్పుడు కృష్ణు

దీపావళి కథల పోటీలో [illegible] పొందిన [illegible]

డంట వరలక్ష్మికున్న అభిమానం హరించుకు పోతుంది. ఇదీ నా అభిప్రాయమే. ఎందుకంటే ఇందులో ఏదీ నేను చేసి ఏం జరుగుతుందో చూడలేదు.

నిజానికి సుశీల అందగత్తె కాదు. మొదట్లో ఆ సాధారణపు ఆడపిల్ల వయస్సు వచ్చాక అతి సాధారణపు ఆడదే. ఆమె అందం కారణంగా నా ప్రేమించిపోలేదు. నా దృష్టిలో ఆ దరుని అందరూ అవే దానికి ఆట్టే విలువలేదు. బహుశహ నన్ను ఆ కోవలోకి ప్రపంచం జేర్చకపోడంచేత కావచ్చును ఇంతకి అసలు కారణం నేను సుశీలను ప్రేమించలేదు. ప్రేమించడాన్ని ప్రేమించేవాడిని. అందుకని సుశీలను ప్రేమించానని అనుకునేవాడినని ఇప్పుడు అనుకుంటాను. ఇప్పుడు ప్రేమనేది ఉత్తదన్న హదాన్ని. నేను ప్రేమిస్తూ వుండి వుండచ్చును. నేను మనిషినేగా. నాకు కొన్ని మనుషులకుండే బలహీనతలున్నాయి. సుశీల మా ఎదురింట్లో వుండేది. మాది చిన్నపల్లె పట్నానికన్నా చిన్నవూరు. పెద్ద గ్రామంకన్నా పెద్దవూరు. మా ఊళ్లో నా చిన్నప్పుడే పి. యు. సి. ఉన్న కాలేజి వుంది. నేను అందులోనే చదువుకున్నాను. మావూళ్లో ప్రతి ఇంట్లో జరిగే ప్రతి చిన్నవిషయం కొందరి ధర్మమా అని ఊళ్లో అందరికి తెలిసేది. సుశీల తండ్రి సత్యనారాయణగారు వో చిన్న భూఖామందు. ఆయనకి సుశీల ఒక్కతే సంతానం. ఆయనకి కాలుమీద కాలు వేసుకుని కూర్చుంటే భుక్తికిబ్బంది లేకుండా గడిచిపోయేది. ఆయనందుచేత వీధరుగుమీద కుర్చీ వేసుకుని అందులో కాలుమీద కాలువేసుకుని కూర్చునేవాడు. అలా కూర్చుని వచ్చే పోయేవాళ్ళని పలకరించేవాడు.

మా నాన్నగారు చిన్న వుద్యోగంచేసి విశ్రాంతి పుచ్చుకుంటూ చిన్న ఇంట్లో వుండేవారు. ఆయనకి నేను కాకుండా మా చెల్లెలు సుగుణతోపా సంతానం. సుశీల మా సుగుణతో ఆడుకోడానికి మా ఇంటికి వచ్చేది. చెల్లెళ్ళున్న అందరు భాగ్యశాలుర లాగానే నాకు మా చెలెలి స్నేహితురాల్ని ప్రేమించే అవకాశం కలిగింది, 'అన్నయ్యా! సుశీలకు జామకాయలు కావాలిట కోసి పెట్టరా!' అని ఎప్పుడైనా సుగుణ అడిగితే జామచెట్టెక్కిన నాకు ఏసుగెక్కినట్లుండేది. జామకాయ తింటూ సుశీల తనకళ్ళు పెద్దవిచేసి నాకేసి చూడ్డం నన్ను కలవర పరిచేది. సుశీల నన్ను ఆరాధిస్తోందన్న భావాన్ని నేను ఆరాధించడం మొదలు పెట్టాను. దీన్ని. నేను నిక్కర్లు వదిలి పేంట్లు వేసుకుంటున్న రోజుల్లో అంటే పి. యు. సి. చదువుతున్న రోజుల్లో నేను ప్రేమ అనుకునేవాడిని. ఆమె కామాపు మామూలని, దానికి పెద్ద ప్రాముఖ్యంలేదని 'ఛా! నిన్ను నేను పెళ్లెందుకు చేసుకుంటాను' అని ఆతరువాత నాతో అల్లా చూస్తూ అన్నప్పుడు కాని నాకర్థంకాలేదు. ఆమె నన్ను ఆరాధించటం లేదన్న విషయం తెలియగానే నా ఆరాధన ఆగిపోయింది.

సుశీల మా ఇంట్లో అందరితోను చనువుగా వుండేది. పండగలకి పబ్బాలకి జడకుప్పెలు, కాటుకలు పెట్టుకుని, పట్టు పరికిణీలు కట్టుకుని మా ఇంటికివస్తే అదంతా నాకోసమే ననుకుని ఆనందించే వాడిని. అప్పుడు సుశీల ఫోర్తుఫారమ్ చదువుతోంది సుగుణతో ఆడపిల్లల స్కూల్లో. సుగుణకి, సుశీల చెప్పే పాతివ్రత్యం, పాతచింతకాయ పచ్చడి అంటూ చెప్పే కమరిష్యం వుండేదికాదు. నేను సుశీలను కాబోయేభార్యగా ఊహించుకోడం వల్ల సుశీలకు పాతివ్రత్యం మీద సుగుణలాగా కాకుండా గౌరవం వుండటం నాకు నచ్చేది. సుగుణ దొరసాని బుద్ధులు (ఆరోజుల్లో వాటిని నేను, కొంతమంది స్నేహితులం వాటికి అల్లా నామకరణం చేసాం) నచ్చేవి కావు నాకు. మన సాంప్రదాయలంటే చాలా గౌరవం. కాని అవి కాలంతో మారుతూ వచ్చినవేనని ఇకముందు మారుతాయని నాకారోజుల్లో తెలియదు. సత్యనారాయణగారికి బతికున్నాళ్ళు తెలియలేదు. నిజానికి నేను మెడిసిన్ చదవడానికి విశాఖపట్నం వెళ్ళేవరకు మా ఊరి పొలిమేరలు దాటలేదు. అందుకని సాంప్రదాయం అంటే అది మాఅమ్మ ఉంటున్న పద్ధతి అని అనుకునేవాడిని.

నేను మెడిసిన్ రెండో సంవత్సరం పూర్తిచేసిన వేసంగి కాలంలో సుగుణ సుశీల స్కూలు ఫైనలు పాసయ్యారు. సుగుణ మా ఊళ్లోవున్న కాలేజీలో పి. యు. సి. లో జేరటానికి నిశ్చయం చేసుకుంది. అప్పుడు నేను సుశీలను 'నువ్వేం చేస్తావ్?' అని అడిగాను' ఇంట్లో కూర్చుని పనిపాట నేర్చుకుంటాను. అయినా అంతమంది మొగపిల్లలమధ్య సిగ్గూ ఎగ్గూ లేకుండా కూర్చుని చదువుకోలేను నేను. మానాన్నకీ ఇష్టంలేదు' అని ఠకీమని జవాబుచెప్పింది సుశీల. ఆసిగ్గూ ఎగ్గూలేని జాతిలో సుగుణ జేరుతుందని, తను అల్లా అంటే నేను బాధపడతానని తెలిసీ సుశీల ఆ మాటనడం నన్ను నిజంగా బాధ పెట్టింది. కాని అటువంటి సిగ్గుల భరిణను పెళ్ళిచేసుకుంటే, ఇంట్లో నాలుగు గోడలమధ్య ఉండి నలుగురి మొగాళ్ళ మధ్యకి తరుగునమ్మా అని మా కాలేజీలో అమ్మాయిల్లా రాకుండా నన్ను సుఖపెడుతుందనే స్వార్థం, నన్ను ఓదార్చింది. అయితే సుశీల పలుకులు కేవలం చిలుక పలుకులని ఆమె ఆలోచించడం నేర్చుకోడం ఇంకా మొదలుపెట్టలేదని బహుశా పెట్టదని నాకు అనిపించలేదు. ఆమెకు నాతో చనువుగా బాతాఖాని కొట్టడంలో సిగ్గూ ఎగ్గూ కల్గకపోవడం గురించిన ఆలోచన అప్పుడు నాకురాలేదు. వచ్చినా కాలేజీలో అమ్మాయిలు నాఅంత బుద్ధిమంతులు కారని ఆ రోజుల్లో నమ్ముతూ ఉండేవాడిని కనుక ఆమె అభిప్రాయం అదేనని సరిపెట్టుకునే వాడినేమో!

కాని ఆ మరుసటి సంవత్సరం విశాఖపట్నపు వాతావరణంలో నేను కొంచెం మారాను. చదువుకునే ఆడపిల్లలు చెడిపోడంకోసం కాలేజీలకి రారని చెడిపోదల్చుకున్నవాళ్ళు ఇంట్లో వున్నా చెడిపోతారని గ్రహించటం మొదలుపెట్టాను. [illegible] సుగుణ పి. యు. సి. అయ్యాక మెడిసిన్‌లో జేరతానంటే ప్రోత్సాహించాను. సత్యనారాయణగారు మాత్రం 'ఏరో అబ్బాయ్ మీ నాన్న చిన్నచేతో [illegible]ద్యోగాలు చేయిస్తా[illegible] ఊళ్ళే లిస్తాడా?' అని సుగుణని [illegible] తెలిసినప్పుడు [illegible] ఆయనన్నది

తలితెగా కన్పించలేదు. నేను మాఊళ్ళో వున్న రోజుల్లో ఎవరైనా అల్లాంటి మాటలన్నప్పుడు నాకు చాలా అర్థవంతంగా కన్పించేది. కాని మా ఊరువదిలాక బయట ప్రపంచం చాలా మారిందని గ్రహించాను.

సుగుణ మెడిసిన్‌లో జేరాక నేను మావూరు వెళ్ళినప్పుడు సుశీల మమ్మల్ని తప్పించుకు తిరగటం గుర్తించాను. అందుని ఆమెను పోరోజు ఆంజనేయస్వామి గుళ్ళో పట్టుకుని 'ఏం సుశీలా! కనిపించటం మానేసావ్?' అని అడిగాను. 'మీ సుగుణ సాంగత్యంచేస్తే నాకు పెళ్ళవదని మానాన్న చెప్పాడు' అని సుశీల జవాబు చెప్పింది. నాకు బాధవేసింది. కాని అది అమాయకురాలైన సుశీల తప్పుకాదని సత్యనారాయణగారి తప్పని నేను సర్దిచెప్పుకుని 'ఎవరో ఏందుకు? నేనువ్వానుగా నిన్ను పెళ్ళి చేసుకునేందుకు' అన్నాను. 'ఛ! నిన్నెందుకు పెళ్ళి చేసుకుంటాను. మీ కాలేజిలో మీరు పిల్లలతో పోట్లాడటంగా. ఆ చదువు చదివే ఆడపిల్లలకి మగపిల్లలకి నీతుండదని మా నాన్న చెప్పాడు' అంది సుశీల. అప్పుడను కున్నాను 'సుశీలా! నిన్ను భగవంతుడే రక్షించాలి' అని. ఆమె ఆ మాటలంటూ కళ్ళు పెద్దవి చేయటం గుర్తుకువస్తే అలా కళ్ళు పెద్దవి చేయటం అందంతోకాదని ఆమె అలవాటన్న విషయం. అన్ని సంవత్సరాలలో అదే మొదటిసారి నేను గుర్తుపట్టాను. సుశీల ఆ మాటలనడం నన్ను బాధపెట్టినా, అహం దెబ్బతిన్నా, ఆమెను పెళ్ళాడే బాధ్యత నాకు తప్పినందుకు మనస్సు మీద నుంచి పెద్ద బరువు దింపినట్లు అనిపించి సంతోషించాను. అన్ని రోజులుగా నేను సుశీలను పెళ్ళి చేసుకోడం నా ధర్మమని, నేను చేసుకోకపోతే ఆమె అన్యాయం అయిపోతుందని అనుకునే వాడిని. సుశీలను పెళ్ళి చేసుకోబోతున్నట్లు అప్పటివరకూ ఎవరితోను అననందుకు నన్ను నేను అభినందించుకున్నాను.

కొన్నాళ్ళకి సత్యనారాయణగారు సుశీలకి సంబంధాలు వెతుకుతున్నట్లు తెలిసింది. అయితే ఆమె సాధారణపు అందం, చదువు వరుల కట్నపు రేటుని పెంచాయి. సత్యనారాయణగారు కాలుమీద కాలేసుకుని [illegible]ంచటంవల్ల ఆయన ఆ ధరలు పెట్టి పెళ్ళిని కొనే స్థితిలో లేడు. ఆయనకే

ఎదురీత

సాధారణపు సంబంధాలు చూడ్డం ఇష్టం లేదు.

నాకీలోపల ప్రేమించటం మీద ప్రేమ తగ్గింది. ప్రేమించి పెళ్ళి చేసుకున్నవాళ్ళని చూసాక ఆ మార్పు వచ్చింది. ప్రేమ మత్తులో ప్రతివాళ్ళు వాళ్ళ నిజ స్వరూపాల్ని దాచుకుని అవతలివాళ్ళ మెప్పుకోసం తాపత్రయం పడటం, ఆపైన పెళ్ళయ్యాక ఒకరి నిజ స్వరూపం ఇంకొకరికి తెలిసాక ఈ పెళ్ళెందుకు అని ఏడవటం, ఇవన్నీ చూసాక నా పెళ్ళి విషయం మా తల్లిదండ్రులకి పూర్తిగా వదిలేసాను. నా పెళ్ళి మా సుగుణ పెళ్ళి ఒకేసారి అయ్యాయి. సుశీల సుగుణ పెళ్ళిలో 'ఏదో గంతకు తగ్గ బొంత సంబంధం చూడ్డం మా నాన్న కిష్టంలేదు. ఎవడో ఒకడిని తొందరపడి కక్కుర్తిగా పెళ్ళి చేసుకోవాల్సిన ఖర్మ నాకేం లేదని మానాన్న అన్నాడు.' అని ఎవరో మాటలుమోసే వారిదగ్గర అంటె అవి వారు మాకు జేరవేసారు.

ఆతరువాత ఎప్పుడో కొందరు హితాభిలాషులు సత్యనారాయణ గారితో 'పోనీ మీ సుశీల చదువుకుంది కదా! కాస్త పెళ్ళయేదాకా అయినా ఉద్యోగంలో పెట్టండి. అది ఆమెకు కాలక్షేపంగానూ ఉంటుంది, మీకు కాస్త వెసులుబాటుగానూ వుంటుందని' అన్నారని అంతే ఆయన 'నాకాడ పిల్ల సంపాదనమీద ఆధారపడాల్సిన ఖర్మేం పట్టలేదు. ఇంకోమాట మరోసారి అంటే మీరు మరి నాగడప తొక్కాల్సిన అవసరం వుండదు' అన్నాడని, వాళ్ళకి ఆయన గడప తొక్కే అవసరం వుండటం చేత ఆ మాట వాళ్ళు మళ్ళీ ఆయన దగ్గరెత్తలేదని తెలిసింది.

నేను, సుశీలకు ఇరవై సంవత్సరాలున్నప్పుడు ఉద్యోగరీత్యా మావూరు వదిలేసాను. గవర్నమెంటు వుద్యోగంలో చాలా ఊళ్ళు చుట్టబెట్టి కాకినాడ జేరుకున్నాను. ఈ పన్నెండేళ్ళలో నాకు సుశీల తటస్థపడలేదు. కాకినాడ వరలక్ష్మి వాళ్ళ పుట్టింటికి దగ్గర ఊరు. వరలక్ష్మికి దేముడు పిల్లల్నివ్వలేదు. దేముడివ్వని పిల్లల విషయంలో భర్తగానే తప్పు నాకరగా నేను

సహాయం చెయ్యటం వరలక్ష్మి కిష్టంలేదు. వరలక్ష్మి మరీ వెలితితో బాధపడుతుంటే అయినవాళ్ళ మధ్య ఆ బాధను మర్చిపోయే అవకాశం వుందని అడిగి కాకినాడకి వుద్యోగం మార్చుకున్నాను. అప్పుడప్పుడు వరలక్ష్మి 'మీరు మరో పెళ్ళి చేసుకోండ'ని నాకు సలహా ఇచ్చినా నేను దానికి నిద్రలోకూడా తలూపలేదు. తలూపితే నాపాట్లు దేముడి కెరుకన్న విషయం నాకు బాగా తెలుసు. అందుకని 'దేముడెప్పుడో మనల్ని తప్పకుండా చల్లని చూపు చూస్తాడు అంతవరకు ఆగుదాము' అనేవాడిని. ఆ జవాబు విన్నప్పుడు వరలక్ష్మి కళ్ళల్లో కనిపించే వెలుగు చాలు. ఆమె ఆ మాట ఎంత నిజంగా అన్నదో అర్థమవటానికి. అందుకని వరలక్ష్మికి పుట్టింటిగాలి పడుతుందని కాకినాడకు మారాను. అక్కడే నాకు రఘు కనిపించింది.

రఘు నేను విశాఖపట్నంలో చదువుకున్నాం. ఇద్దరం హాస్టల్లో ఒకే గదిలో ఉన్నాం ఒకేమెస్సులో తిన్నాం. రఘుగురించి నాకు చాలా తెలుసు. అతనికి శుభ్రతనేది ఒకజబ్బు. అతనికి గది ఏమాత్రం చిందరవందరగా ఉన్నా పిచ్చెక్కినట్టయ్యేది. 'అతను నను, గొడ్ను పేడవేసుకుని దాని మధ్య పడుక్కున్నట్లు చుట్టూ, అసిగరెట్టు పీకలేమిటోయి' అని విసుక్కునేవాడు. 'మరి అల్లాంటనక గురూ! మాఇంట్లో అందరూ నాకు చాలా శుభ్రం ఎక్కువ అంటూ ఉంటారు' అనేవాడిని దానికతను 'మీ ఇంట్లోవాళ్ళకి నువ్వంటే [illegible] ఇష్టమైనా అయ్యుండాలి లేక వాళ్ళు [illegible]కన్నా... ఇదెందుకులే ముందరిదే అనుకుందాం' అనేవాడు. అతనిది ఇతరను నొప్పించే స్వభావంకాదు. అందుకని నా వస్తువుల అమరిక విషయంలోకూడా అతనే శ్రద్ధవహించేవాడు. చిన్నప్పుడు మా [illegible] చదువుకునేరోజుల్లో రఘు, పెళ్ళయ్యాక వరలక్ష్మి నా గురించి శ్రద్ధ తీసుకోడం నా అదృష్టం. అందుకనే [illegible] నాకు చాలా ఇష్టం. ఇలాంటి రఘుకి పులిలాంటి తండ్రి సుబ్బారావుగారు. ఆయన వ్రాసే ఉత్తరాల్ని చూసి గాని రఘు [illegible] ఉసురుసుకునేవాడు. అతను అందుకనే సుబ్బారావుగారు చూపించిన మెడిలో చదువు

ఖర్చవకుండా తాళికట్టేశాడు. ఆ పెళ్ళికి నేను వెళ్ళాను.

కాకినాడలో కనిపించిన రఘుని 'ఎలా ఉన్నావ్ గురూ!' అని అడిగితే 'మానాన్నగారి సంగతి నీకు తెలుసుకదా! అందుకని అప్పుడెల్లా ఉన్నానో ఇప్పుడూ అలానే ఉన్నాను' అన్నాడు. ఆపైన 'ఇండియా కాంగ్రెసు రాజ్యంలో బాగుపడుతుందేమోకాని మాఇల్లు మానాన్నగారి రాజ్యంలో బాగుపడదు. నా ఖర్మ' అన్నాడు. అప్పటికీ ఇప్పటికి రఘులో ఒకటే మార్పు. అప్పుడు సుబ్బారావుగారి గురించి ఈ మాత్రం చెడ్డగా కూడా మాట్లాడేవాడు కాదు. చదువు ఉద్యోగంవున్న రఘు తనకి నచ్చినవిధంగా తన జీవితాన్ని ఎందుకు సరిదిద్దుకోడో నాకు అర్థంకాలేదు. తండ్రి నెదురించటం అతని కిష్టంలేదు. తండ్రి చెప్పినట్టు వినటం అతను నమ్మేసూత్రం.

ఒకసారి అవసరం కలిగి రఘు వాళ్ళింటికి వెళ్ళాను. అప్పుడే నాకు సుబ్బారావుగారితో మాట్లాడే అవకాశం కలిగింది. ఆయన మాటల్లో 'అదే మా రోజుల్లో అయితేనా...' నేను రఘు వయస్సులో వున్నప్పుడు...' లాంటి పదజాలం చాలా దొర్లింది. ఆయనకి తనూ రఘు ఒకటి కాదని, అప్పుడు ఇప్పుడు ఒకటి కాదని గతం ఎంత బ్రహ్మాండంగా వున్నా అది వర్తమానం కాదని గుర్తింపు వున్నట్టు నాకు తోచలేదు. ఆ విషయం నేను ఆయన దృష్టికి ఆ గంట సేపట్లో తేవటానికి ఆయన తావివ్వలేదు. ఆ ఇల్లంతా చిందర వందరగా వుంది. ఆయన నా మనస్సులోని భావాలు చదివినట్టు నలుగురున్న ఇల్లు అల్లాగే వుంటుందని అభిప్రాయం వ్యక్తపరిచారు. రఘుకి నలుగురు ఆడపిల్లలు. ఆయనకి మార్పువల్ల సదభిప్రాయం లేదని ఆయన కాలానికి ఎదురీదుతున్న మనిషని నాకు స్పష్టంగా తెలిసిపోయింది. ఆయన, కాలంతో మారే అలవాట్లకి కట్టుబాట్లకి కాలంలో మారని పారమార్థికమైన ధర్మాలకి ఒకే స్థాయిలో విలువలు నిర్ణయించి మాట్లాడుతూ వుంటే నాకేం చెప్పాలో తోచలేదు. తోచినా ఆయన నన్ను చెప్పనిచ్చి వుండడు. తరువాత, కాలప్రవాహంలో చలనంలేని పర్వతాలు ధర్మాలని, ఒకొక్క ప్రదేశంలో ఒకొక్కప్పుడు ఒకొక్కలాగా వుండే గట్లు కట్టుబాటులని నాకనిపించింది.

రఘు నాకప్పుడప్పుడు చెప్పినదాన్నిబట్టి నాకు తెలిసిన విషయాలివి. అతనికి భార్యతో కలిసి భోంచెయ్యడం ఇష్టం కాని సుబ్బారావుగారి దృష్టిలో భర్త అత్త మామలు భోంచేశాక తినడం ఉత్తమురాలైన కోడలి పద్ధతి. అల్లా అని రఘు భార్యని ఎవరూ కోడంటికం పెట్టలేదు. అందుకని రఘు భార్యకి తను పొందలేకపోతున్నదేదో తెలియదు. రఘుకి తెలుసు. కాని అతను పెద్దల పట్ల గౌరవం కలిగివుండటమనే నియమానికి బానిస. అందుకని అతను తన జీవితాన్ని తనకి కావల్సినట్టు తీర్చి దిద్దుకోలేడు. రఘుకి డైనింగ్ టేబుల్ ముచ్చట. కాని కొంటే దానిమీద తినే దెవ్వరు? రఘుకి తన భార్య తన స్నేహితుల్ని పలకరించాలన్న ముచ్చట. కాని అత్త మామల మధ్య ఒద్దికగా కాపురం చేసుకునే కోడలు నలుగురితో కబుర్లేసుకుని కూర్చోడానికి అవుతుందా? పనుండదూ! ఇద్దరు పిల్లలు చాలని రఘు అభిప్రాయం. కాని రఘు భార్య ఒప్పుకోలేదు. దేముడు నిర్ణయానికి వ్యతిరేకంగా ఏ పని చెయ్యకూడదన్నది ఆమె అభిప్రాయం. ఆమెకు అత్తగారు 'అబ్బాయి ఇచ్చాడు కదా అని ఏ మాత్రలూ మింగకు.' అని నూరిపోసింది. నాతో పరిచయం కలిగాక దేముడు అందరికి పిల్లల్నివ్వడని బుజువు చేయటానికి వాళ్ళకి ఉదాహరణ దొరికింది. రఘుకి తన పెళ్ళాంతో అందరిలాగానే సినిమాకి వెళ్ళాలని కోరిక. కాని ఆమె అతని తల్లితో సినిమాకి వెళ్తుంది. రోజంతా ఆమె అతనికి సరిగా కనిపించదు. రాత్రి మాత్రం నెల కిరవై ఏడు రోజులు పూలు పెట్టుకుని, తెల్ల చీర కట్టుకుని అతను నిద్రపోయేసరికి తెమిలి వస్తుంది. రఘు భార్యని ఆమె తల్లి దండ్రులు బోధించిన సూత్రావళికి ఇక్కడ అత్త మామలు చెప్పేవానికి తేడా లేకపోవడంవల్ల ఇది బాధించలేదు. ఆమెకు తనకి తన ముందర తరానికి ఒక తరం తేడా ఉందని రఘు అభిప్రాయాలు. తన తండ్రి మామగార్ల అభిప్రాయాలు ఒక్కలాగానే వుండక్కరలేదని తట్టదు. అందుకని అతనిల్లు బయటివారికి స్వర్గంలాను అతనికి నరకంలాగాను కనిపిస్తుంది.

క్రమంగా రఘు తన యింట్లో అందరిపట్ల విసుగు ప్రదర్శించడం మొదలుపెట్టాడు. అతను కాలానికి ఎదురీది అలిసిపోయాడు. అతను కాలప్రవాహం ఎక్కడికి తీసుకువెళ్తే అక్కడకువెళ్ళే దశకి వచ్చాడు. ఒక యేడాది తరువాత అనుకుంటాను. రఘు యింటికి వెళ్ళి 'రఘు ఉన్నాడా అండీ?' అని నేనడిగితే 'శని ఆదివారాలు

ఆయనింటో ఉండి చాలా రోజులైంది: 'అని అతని భార్య జవాబు చెప్పింది. ఇంతలో సుబ్బారావుగారు 'ఏమిటా జవాబు!' అని కోడల్ని విసుక్కోవడం, ఆమె 'నేనేం తప్పు మాటన్నానూ?' అని సాగదీసుకోడం లోపల నుంచి వినిపించాయి. కాస్సేపటికి సుబ్బారావు బయటికి వచ్చి నన్ను లోపలికి రమ్మని పిలిచారు. నేను లోపలికి వెళ్ళి కూర్చున్నాక సుబ్బారావుగారు 'బాబు! ఈ మధ్య మా రఘు చాలా మారిపోయాడు. ఇంటిపట్టున ఉండటం లేదు. లివకెన్నో తెచ్చి పెట్టు కున్నాడు పిఠాపురంలో. వీలు దొరికితే చాలు అక్కడికి పోతున్నాడు. పెళ్ళాం, పిల్లలు, తల్లీ దండ్రీ అందరూ ఉన్నవాడికి ఈ బుద్ధులేం బాగుంటాయి. నా మాటకి గౌరవం ఇవ్వడు. అడిగితే ప్రశ్నకి జవాబు చెప్పడు. మా కోడలు వాడింటికి వస్తేనే వాలు పోట్లాటేసుకుని కూర్చుంటుంది. ఒక వేళ మగాడు చెడు మార్గంలో పోతే సరి దిద్దుకుని మంచి దార్లో పెట్టుకోవాల్సిన బాధ్యత భార్యదికాదూ. పోట్లాటేసుకుంటే మరింత విసుగొచ్చి మగడన్నవాడు దూరంగా పోతాడు. పైగా మేము కూడా వాడితో పోట్లాడమని కోడలు మాతో పోట్లాడు తోంది. చిన్నప్పుడైతే కేకలు వేయగలం కాని పెద్దయ్యాక వెయ్యలేం కదా! ఇంట్లో సుఖం ఉందని అనిపిస్తే కదా వాడు ఇంట్లో ఉంటాడు. మా కోడలు కూడా మారింది. పూర్వం ఉన్న వినయం ఇప్పుడు లేదు. ఐనా వాడు మమ్మల్ని గౌరవిస్తే కదా, వాడిని బట్టి కోడలు గౌరవం ఇస్తుంది. మా సంసారాని కిల్లాంటి శనెందుకు దాపురించిందో! విధి బాబూ విధి!' అని బాధ వెళ్ళబోసుకున్నాడు. ఆయన ముఖంలో అలసట స్పష్టంగా కన్పిస్తోంది. ఎవరైనా సరియైన సమయంలో వాళ్ళు చేసి వుండవలసిన పని చెయ్యకపోతే ఆ తరువాత వారికి విధిగురించి మాట్లాడాల్సిన అవసరం వస్తుందని నా నమ్మకం. రఘు కింట్లో దొరకనిది వీధిలో వెతుక్కున్నాక గాని ఆయనకి విధి గుర్తు రాలేదు. కాలానికి ఎదురీది అలిసి పోయిన ఆయనకి ఈ విషయంలో రఘుకి నచ్చచెప్తా నని చేయూత ఇచ్చాను.

కొన్ని రోజులకి ఇద్దరం ఖాళీగా ఉన్న మధ్యాహ్నం రఘుని నా రూములో కాఫీకి పిల్చి 'నీకేదైనా ఇంట్లో నచ్చకపోతే వాళ్ళకి

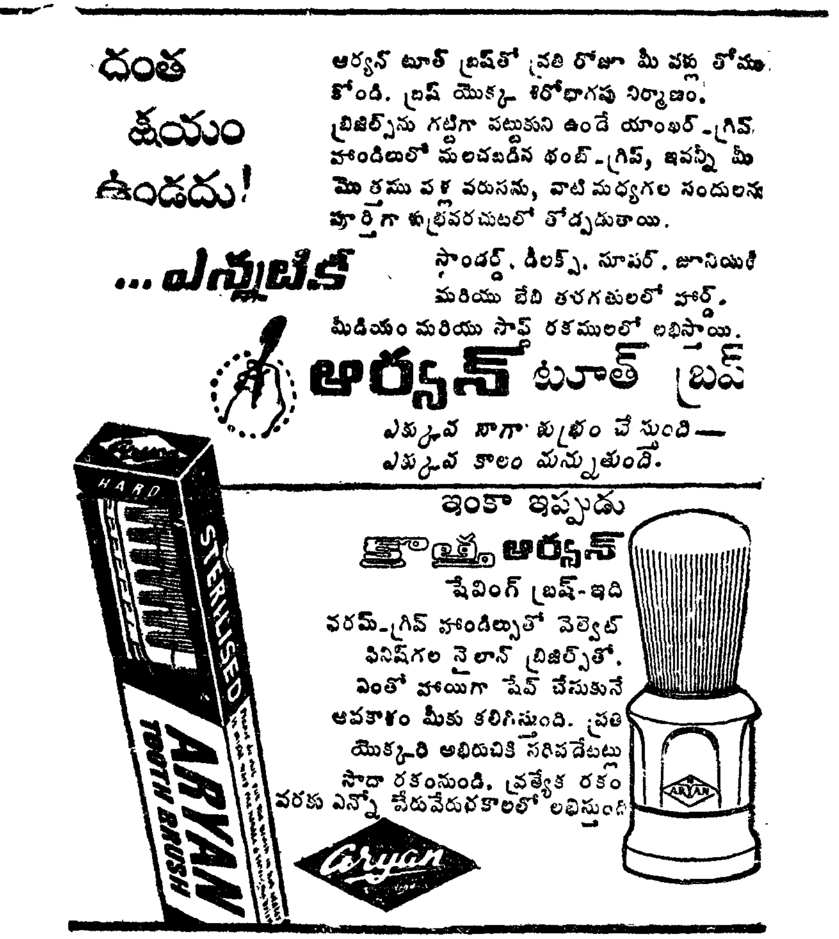

మూత్రము తరచుగా విసర్జిస్తున్నారా?

ఈ వ్యాధిచే బాధపడువారు అధిక ఆకలి, దాహము పొందుదురు. శరీరమంతా పోట్నుగా నుండును. శారీరక మానసిక బలహీనం పొంతుతూ, దినదినమునకు తగాకం తగ్గుతూ వుండెదరు. దురదలు, చర్మవ్యాధులు, మందమైన లివరు, బలహీనమైన మూత్రపిండములు, సరిగా పనిచేయని మూత్రకోశములతో బాధపడుచుందురు. ఈ వ్యాధిని యిలాగే నిర్లక్ష్యం చేసినచో కీళ్ల నొప్పులు, చూపు మాంద్యము, మైకము, మూత్రము, రాచపుండ్లు, శారీరక మానసిక శక్తిలోపము, అలసట మొదలైన వ్యాధులు కలుగగలవు.

"యూరిటోన్ బిళ్ళలు" ప్రాచీన కాలము నుండి ప్రఖ్యాతి చెందిన యునాని వైద్య విధానములో అపూర్వమైన వనమూలికలు, ఔషధులలోను, కషాయములలోను, శాస్త్రీయముగా తయారైన బిళ్ళలు — ఈ వ్యాధిని నిర్మూలించ గలవు.

"యూరిటోన్ బిళ్ళలు" వేనకువేలు ఉపయోగించి బాగుపడి, మరణ గహ్వరము నుండి రక్షింపబడినారు. ఈ మందు వాడడం ప్రారంభించిన కొద్ది దినములకే తరచు మూత్రవిసర్జన ఆగిపోయి, సగభాగము జబ్బు నయమైనట్లే అనిపించును.

"యూరిటోన్" పొదుపైనది నిరపాయమైనది. సులభంగా తీసుకోవచ్చును. ప్రత్యేక ఆహార నియమాలు లేవు. సామాన్య ఆరోగ్యము కలవారు కూడ ఈ మందులో శక్తి నిచ్చే గుణము గలదు. వాడవచ్చును. వివరముల క్యాటలాగుకు వ్రాయండి. ఉచితంగా పంపెదము.

ధర : 40 బిళ్లలు గల సీసా రు. 10 - మాత్రమే. ప్యాకింగు అండ్ పోస్టేజి రు. 2 అదనం. ఒకే దఫా 2 లేక అంతకు ఎక్కువ సీసాలకు ఆర్డరు పంపువారికి పోస్టేజి ఉచితం.

BARRYS REMEDIES LABORATORIES, (A.P.W.)
G. P. O. Box No. 874, CALCUTTA.

'చెప్పి నీకు కావల్సిన విధంగా చేయించుకోవాలి గాని...' అంటుండగానే రఘు నా మాటను తుంచి—

'చెప్పే వాణ్ణిరా! రెండు మూడు సార్లు చెప్పి చూసాను. ఆ ఇంట్లో ఎవరూ నా మాట పట్టించుకోలేదు. ఆఖరికి మా ఆవిడకూడా. అత్తమామల అండదండలలో నన్ను నిర్లక్ష్యం చేసింది. నేను ఎక్కడికీ పోకపోతే నేను తన కక్కరలేదు. ఇప్పుడు నేనింకోళ్ళకి కావాలి గనుక తనకి కావాలి. మా నాన్నగారు డైనింగ్ టేబుల్ పై భోజనము చేయకుము అన్నది, దొంగతనము చేయకుము అన్నది చెప్పినంత గట్టిగా చెప్పారు. ఇవన్నీ మార్పు సహించని జీవన సూత్రాలు మా ఇంట్లో. నేను ఓపికున్నన్నాళ్ళు భరించాను. నాకింక ఓపిక లేదు. నేను ఓడిపోయాను' అన్నాడు రఘు.

'అందుకని బుద్ధిమంతుడివి చదువుకున్నవాడివి అయిన నువ్వు పిఠాపురంలో ఎవర్తినో ఉంచుకుంటావా?' అని నిలదీసాను.

'అప్పుడే నీదాకా వచ్చిందీ! మా ఇంట్లో వాళ్ళకి నేనామెను వుంచుకున్నానని అభిప్రాయం. నేనామెను వివాహం చేసుకున్నాను. నాకు మొదటిభార్యెంతో ఈమె కూడా అంతే.' అన్నాడు రఘు.

గవర్నమెంటుద్యోగంలో వున్నవాడివి దుర్వి పనిచేస్తే వుద్యోగం ఊడదూ!'

'భారతదేశంలో ముస్లింలకా బాధలేదు. నేను పెళ్ళినాటికి ముస్లింను' అంటూ రఘు నవ్వేసాడు. ఆశ్చర్యపోయాను. నాకు లా గురించి తెలియదు. కాని అది రఘు చెప్పినమాట. ఆపైన రఘు 'ఆమెవరో తెలిస్తే నువ్వు, ఆమెను వుంపుడుకత్తెగా ఊహించవు!' అన్నాడు. 'ఎవరని!' అడిగాను.

'సుశీల, మీ గారి అమ్మాయి. సత్యనారాయణగారి కూతురు. తను మనకాలేజీ ఫోటో చూసి నువ్వు తనకి బాగా తెలుసు అని చెప్పింది.' అని చెప్పాడు రఘు.

తల తిరిగింది. సుశీల రఘుకి రెండో భార్య అయిందా?, అంతలోను మొదటామె బతికుండగా. నాకాశ్చర్యం కలిగింది. సత్యనారాయణగారెలా ఒప్పుకున్నారో! ఇకని కుతూహలం ఆపుకోలేక అతన్ని వివరాలు చెప్పమని అడిగాను.

ఎదురీత

'నేనే నీకెలాగో ఈకథ చెప్దామనుకుంటున్నాను. నువ్వుతప్ప ఇంకెవరూ సరిగ్గా అర్థం చేసుకోరని నా నమ్మకం. నేను కొన్నాళ్ళక్రితం అంటే రెండేళ్ళక్రితం పిఠాపురంలో పనిచేస్తూ వుండేవాడిని. సత్యనారాయణగారి కుటుంబానికి నేను వైద్యం చేస్తూ వుండేవాడిని. సుశీలెప్పుడూ ఆ ఇల్లు పువ్వులా వుంచేది. నీకు తెలుసుగా శుభ్రతంటే నేనెంత పడిచస్తానో. అందుకని నేను వాళ్ళింటికి అవసరానికిమించి వెళ్తూ వుండేవాడిని. నిన్న మొన్నటిదాకా నాకు శ్రీరామచంద్రుడన్న పేరున్న విషయం నీకు తెలిసిందే అందువేత నేను సత్యనారాయణగారింటికి తరుచు వెళ్ళటం గురించి ఎవరూ తప్పు పట్టించుకోలేదు.

దీప్తరేఖ

వెన్నెల వెల్లు వెల్లువల వెంట వెలంది
విరాళి వేడెనో
ప్రవన్ని మిన్నుక్రొన్నవల బన్నము
చెన్నుగ మాన్పనెంచెనో
సొన్నపుజిల్గు సోన సొగసుంబ నచిందగ
నేమొ! పోయెపో
వెన్నుడు ముద్దరాలు వెనువెంబడి రా
తిమిరమ్ము ద్రుంపగన్
నవ్వులు—దివ్వెలు—తారా
జువ్వలు— క్రొవ్వెల్గు మువ్వజువ్వలు—
రవ్వల్
తువ్వర నవ్వడులుర్విని
నివ్వటిలెన్ జనుల కన్నువిచ్చాళికలై..

ధ్వాంత ఆక్రాంత నిరాశా
స్వాంతాక్రాంతము—దురంతసంతప్త క్లా
మాంతర్గత వేదనము—ని
తాంత స్ఫూర్తి ఛవుల పటాపంచలయెన్!

కాంతుల్ దొంతరగ పొలచె
కాంతల్ కుంతలములందు కైసేసిన వ
ల్యంత కమనీయ కరణిన్
వాంఛిత చిహ్నముగ పొలచె జయ
సూచకమై!

నిభిడ తిమిర జగతికి సందీప్తరేఖ
అతివ—అబలకాదు సబలయను పతాక
స్వప్నజీవుల ముత్యాల స్వర్ణరేఖ
దివ్య దీపావళి మహమ్ము దివిసిజోక...!

—'సాంధ్యశ్రీ'

ఆ రోజుల్లో నాకు సుశీలంటే అభిమానం మించి అనురాగంలేదు. ఆమెకూ నాకు జీవితంలో పోలిక కనిపించేది నాకు. మా ఇద్దరి విషయంలో నిర్ణయాలు తీసుకోడం మా తండ్రులవంతు. ఆచరించటం మావంతు. బర్డ్స్ ఆఫ్ ది సేమ్ ఫెదర్! కాని ఆ రోజుల్లో నా కర్థంకానిది ముప్పై ఏళ్ళు వచ్చినా సుశీలకు పెళ్ళికాకపోడం. నాకేం తెలుసు రెండు సంవత్సరాల తరువాత నా భార్యగా అవటంకోసం నిరీక్షిస్తోందని. అప్పట్లో ఆమె జీవితానికి లక్ష్యం తండ్రికి అన్నం వండిపెట్టడం. ఆ క్రితం సంవత్సరమే ఆమెతల్లి చనిపోయిందిట. నాకు కొద్దిరోజులకే కాకినాడకి ట్రాన్స్‌ఫర్ అయింది.

'క్రితం సంవత్సరం సత్యనారాయణగారికి బాగా జబ్బుచేయటంవల్ల ఆయన్ని తీసుకుని కాకినాడ వచ్చింది. ఆ రోజున అక్కడ నేను డ్యూటీలో వుండటం విధి విలాసం. ఆస్పత్రికి సత్యనారాయణగార్ని తీసుకువచ్చిన సుశీలకి ఆయన దక్కకపోయినా ఆమె నాకు దక్కింది. సత్యనారాయణగారు పోగానే ఉద్యోగం, చెప్పుకో దగ్గ ఆస్తి, ఆదుకునేందుకు మగతోడు లేని సుశీల భోరుమని ఏడ్చింది. ఎందుకో నీకేం భయంలేదు. నేనున్నానని చెప్పాలని అనిపించి దగ్గరకి తీసుకున్నాను. ఆక్షణంలో ఆమె నా గుండెలమీద తలపెట్టుకుని సేదతీరింది. ఆమె నాకు దగ్గరగా వుంటే నాకు చేతనైనంత సహాయం చేయొచ్చుకదా అని ఆమెను పిఠాపురంలో వుంటావా అని అడిగాను. సరేనంది. మీ ఊళ్ళో వాళ్ళకున్న ఆస్తి, అయిన కాడికి అమ్మి ఆ డబ్బుతో పిఠాపురంలో ఆమెకు ఇల్లు కొనిపెట్టాను. ఆ మేడాదిలో నామీద ప్రార్థిగా ఆరాధన, సుశీలంటే నాకు ప్రేమకలిగింది. ఆమె నాకేసి కళ్ళు పెద్దవి చేసి గౌరవంగా చూస్తుంటే నాకు గర్వం కలుగుతుండే. అందుకని ఆమెను పెళ్ళి చేసుకున్నాను. ఆమెవరో ఇక్కడివాళ్ళకి తెలియక పోవడంచేత ఎవరో చవకబారు స్త్రీ అని ఇల్లు నేను కొని పెట్టి వదిలేసానుకుంటున్నారు. అదీ కథ. వీలైనప్పుడో సారి పిఠాపురం వెళ్ళి పలకరించు అని రఘు నన్ను కోరాడు.

నేను మరో నెలకిగాని పిఠాపురం

వేళ లేకపోయామ: సుశీల ఇల్లు పువ్వులా ఉంచింది. అది నన్నాశ్చర్యపరచలేదు. ఆమె వేషం నన్నాశ్చర్య పరిచింది. ఆమె చాలా నాగరికంగా తయారైంది. పూర్తిగా ఇటున్నవాళ్ళే పూర్తిగా అటుకి మారగలరు. ఉయ్యాలూగేటప్పుడు మొదట ఇటు ఎంత దూరంగా ఉంటే అటు అంతదూరానికి వెళ్తాం. మధ్యకి కొద్దిగా ఇటున్నవాళ్ళు అటు వెళినా కొద్దిగానే వెళ్తారు ఆమె వేషం చూసిన ఏ తూర్పుగోదావరిజిల్లా మనిషైనా ఆమెను మంచిగా వూహించు కోడు. ఆ చుట్టుపట్ల వాళ్ళూహించు కునేలాంటి ఆడవాళ్ళక్కువ. అంతగా నవ నాగరికంగా తయారైన సుశీల నన్ను చూడగానే ఏడ్చింది. తరువాత తనకథ చెప్పింది. సుశీల చెప్పినదాని ప్రకారం సుశీల ఎంతసేపూ తన తండ్రి అభిప్రాయాలే తన అభిప్రాయాలని తన్ను తాను నమ్మించుకుని ఆత్మవంచన చేసుకుంది. నిజానికి తనకి సుగుణంటే అసూయ తను అల్లా చదువుకోలేక పోయినందుకు బాధ— కాని ఆ విషయం తనే నమ్మలేనంతగా సత్యనారాయణగారి ఆలోచనా సరళి ఆమె మీద ప్రభావం కలిగివుండేది. మారిన విలువల్ని గుర్తించలేని బలహీనతవల్ల విలువలు మారలేవని భ్రమ కల్పించుకునేది. 'ఆఖరికి నువ్వు నన్ను పెళ్లి చేసుకో మన్న ప్పుడు కులాలు వేరుకనుక మానాన్న వప్పు కోడన్న భయంవల్ల నువ్వంటే నాకిష్టం లేనట్టు నన్ను నేను నమ్మించుకున్నాను. మానాన్న జబ్బుకి కారణం తెల్సా? తను నాకు పెళ్లి చేయలేక పోతున్నానన్న దిగులు. ఆఖరికి చదువైనా చెప్పించనందుకు ఆయన అంతరాత్మ ఆయనకి విధించిన శిక్ష, బెంగ, కాని ఎవరికీ చెప్పక అలిసిపోయి చచ్చి పోయాడు మానాన్న' అని సుశీల ఒకక్షణం ఆగి మళ్ళీ మొదలుపెట్టింది.

'మానాన్న చనిపోయినప్పుడు రఘుగారు కౌగిలించుకున్నప్పుడు మానాన్న చనిపోయి నరిగా గంటైనా కాకముందే నాకు జీవితంలో లభించిన మొదటి వెచ్చని కౌగిలి సుఖంలో తన్మయత్వం చెందాను. ఆరోజే మువ్వన ప్రవాహంలో ఎదురీదటం కంటే కొట్టుకు పోవడమే మేలని నిర్ణయించుకున్నాను. ఇది నన్ను నీతికి నేర్పిన నాకు సంతోషమే. ఆయన మొదటిభార్యను నేను అన్యాయం చేస్తున్నానన్న ఆలోచన వచ్చినా దాన్ని దూరంగా నెడుతున్నాను. నాకు మిగిలిన కొద్ది వయస్సును పుణ్యపాపాల తర్కాలతో గడపాలని నాకులేదు.' అని సుశీల తనకథ ముగించింది.

మరో యేడాదికి సుశీల కొడుకును కన్నది. రఘు సంతోషించాడు. అప్పటి నుంచి సుశీలలో అసంతృప్తి మొదలైంది. రఘు మిగిలిన పిల్లలకి లాగానే తన కొడుక్కి రఘు పేరు గౌరవం కావాలని కోరటం మొదలు పెట్టింది. సంఘం తప్పి రఘు ఉపపత్నిగాగాక ధర్మపత్నిగా గుర్తించాలన్న తపత్రయం మొదలైంది. దానికోసం అత్తమామలకి, ఆఖరికి సవతికికూడా సేవలు చెయ్యటానికి సిద్ధపడింది. కాని రఘు మొదటి భార్య 'ఎప్పటికైనా అసలుదాన్ని నేను. మధ్యలో వచ్చింది అలాగే పోతుంది.' అని మొండికేసింది. రఘు క్షణిక స్వర్గంనిగిరి పోయి రెండు నరకాలు ఏర్పడ్డాయి. తనకి కాల ప్రవాహం ఈదడానికి దొరికిన గడ్డిపోచ లాంటి రఘుని సుశీల వదలదు. తన స్థానం తన పిల్లలస్థానం తప్ప సుశీల విషయం పట్టదు మొదటి ఆమెకు. సుశీల కొడుకు విషయంలో అప్పుడే చుట్టూవున్న పెద్దవాళ్ళ చిన్నచూపు చూడటం మొదలు పెట్టింది. ఈ అంపశయ్యకోత భరించలేక తన కొడుకు వాళ్ళ ముచ్చట కాపురానికి భరత వాక్యం పలికి ఆత్మహత్య చేసుకుంది సుశీల.

సుశీల మరణంతో రఘు పరిస్థితి మరీ దారుణంగా తయారయింది. ఊహిస్తూ చూస్తూ కృష్ణుడిని అనాథ ఆశ్రమంలో చేర్చలేదు. ధైర్యంచేసి ఇంటికి తీసుకు వెళ్లలేదు. అప్పుడతనికి సంతులేని మేము కన్పించాము. మమ్మల్ని తన కొడుకుని పెంచుకోమని కోరాడు. సరేనన్నాం. అయితే రేపు రఘు తనకి కొరివి పెట్టేవాడికోసం వెతుక్కునే రోజులు వస్తే కృష్ణుడు గుర్తుకువచ్చే అవకాశం ఉందిగనుక ఆ ప్రమాదం జరగకుండా కృష్ణుడిని మేము శాస్త్రోక్తంగా దత్తత చేసుకున్నాం. దేవుడు ఆఖరికి చల్లనిచూపు చూశాడని వరలక్ష్మి సంతోషించింది. కొడుకు దొరి కాక వరలక్ష్మికి అంతగా పట్టించుకోవలసిన అవసరం లేకపోయింది. కృష్ణుడికి కాకినాడ గాలి పడదు అందుకని నేను ఇప్పుడు కొంచెం దూరంగా బదిలీ చేయించుకున్నాను.